

סופיה של "שכ ואל תעשה", רוסיה שלפני התיעוש, רוסיה שלפני ההשכלה הכפורה. "רוסיה של איכרים אנלפביתיים שלא יצאו מעולם את גבולות הכפר", ואשר בניה, "מנור" תקים בכוח (עלידי הסובייטים) מן התרבות הרוסית המסורתית... הצליחו (בכל זאת) לש" מור על המסורת הרוחנית של הדורות הקוד" מים."

את מה שעולל הקומוניזם, בגירסתו הלני-ניסטית-סטאלינית, לרוסיה זו מתאר הקיצוני שבסופרים אלה, ויקטור פטרוביץ' אסטפוב, בתמונה הבאה מתוך סיפורו "העלה הנושר":

"... הלכתי ביער רמוס ומושחת, שכל דרכי ושבילי משובשים... שודדים וגנבים השתוללו פה, כאי" לו באמצע הלילה פרצו לתוך הבית ועשו בו מהומה... השתוללו פה אל" פי אלפים של ממזרים, רוצחים, פסיכופאטים ומעמידי פנים, החל מהאינקוויזיטור טורקומאדה... ועד לקונקוויסטאדורים (הספר" דיים במכסיקו), מיסיונרים, משר" תי אלוהים וכל מיני אנשים שדאגו לחופש' ולטוהר הנפש האנושית', כולל הפיהרר האפילפט' (היטלר) וההנאי הגדול' (סטאלין). כולם טענו שהם רוצים לתקן את שגיאות האדם. אבות נדיבים אלה חזרו פעמים אחדות על אותו תוכן ואז" תה רוח - רק בשניוני נוסח. אבל ריחם הסריח כריח צריפים ישנים."

כצפוי, כאן, בקרב שמרנים-ריאקציונרים אלה של אמאירוסייה הקדושה, תמצא לא רק את ראשוני המודעים להשחתה האקולוגית של התיעוש המזורז ולתוצאותיו אשר הש" איכרים והקולקטיביזציה הכפורה אשר הש" חיתו את הטבע ואת הנוף הרוסי והרגו רי" כבות איכרים (ראו היער הרוסי (1953) של ליאונרד ליאונוב, הלוח' משכת ה"ירוקים" בכרית-המועצות — "ההתקפה הראשונה בהיסטוריה הסובייטית על ההשמדה המת" מרת של הטבע הרוסי למען המודרניזציה", אגורסקי).

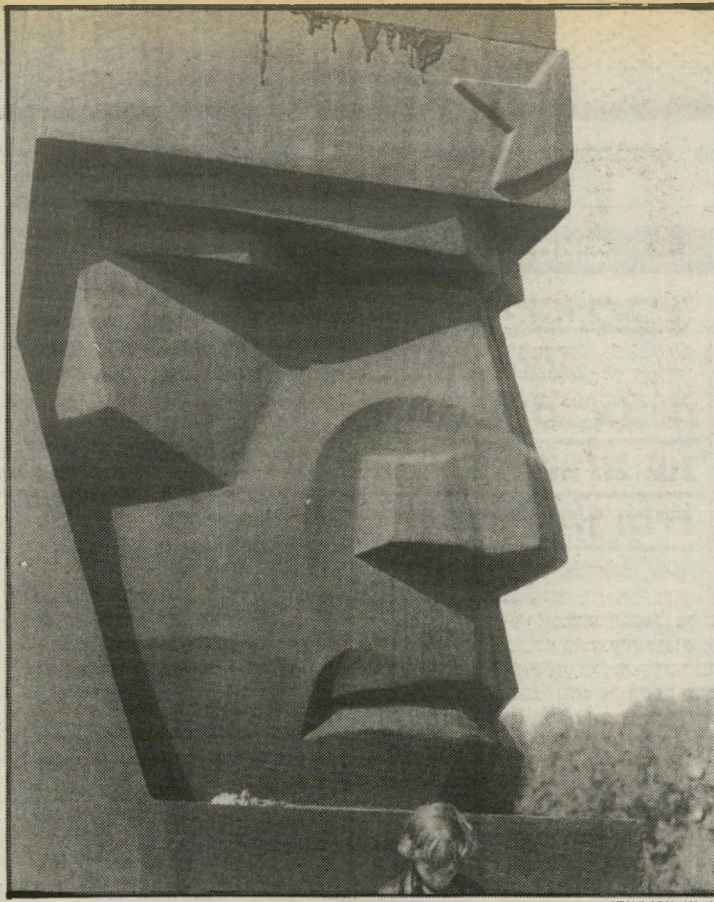
בהקשר זה יש לזכור שאפילו קונסטאנטין פאוסטובסקי המעורן, אמן ציורי הנוף, כתב בימי סטאלין סיפורים ריאליסטיים-סוציאלי-סטיים בשבח התיעוש.

ריאקציונרים ואנטישמים

כשורות הנוצרים החדשים-הישנים הללו, שאיברו לעד את התיקווה לג'צח קולקטיבי — אם היתה להם תיקווה כזאת אדיפעים — תמצא לא רק את אויבי העידו (אורבניזציה), המודאגים עלידי מה שהם מתארים כסיפרי" הם כשפל המוסרי בחברה הסובייטית, שפל שבו אשמה כמונ' "התרבות המערבית ההמו" נית". כאן תמצא גם כמה מגרועי האנטי" שמים שבין הסופרים הרוסיים בני-ימנו, אשר חרדתם לעתידה של ארצם העבירה אותם על דעתם.

אף הם ממשיכים מסורת הנמשכת מגוגול ודוסטויבסקי ועד לאסטפוב גס-הרוח הכותב בשנת 1986 למבקר ספרותי יהודי נודע, נתן אירלמן, על "רשעות ושחצנות יהודית אינט" לקטואלית מהולה בלעגים הידוע" ומאשים (באותו מיכתב שפורסם) סופר יהודי אחר, יו" סף אהרונוביץ קיבלב, "אתאיסט אחר, לא פחות גרוע ובוהרני ממך", כי "גנב לעצמו אפילו שם-מישפחה רוסי מקורי" !!! (ראה אגורסקי, 124-122).

והמרוכר באסטפוב, כלומר, בסופר ידוע,

ילד בצל אנדרטה לחללי מלחמת-העולם השנייה

ייבני יבטושנקו

סובייטי לא הספיקו לעקרו מן השורש. כאן הבעיה אינה כרוכה בעריצותו של סטאלין, או בפאתולוגיה של מנהיג שהביאה אותו לידי כך שיחסל את מיטב האינטרסטים והד מצביאים של צבאו ערב הפלישה הנאצית לארצו. הבעיה כאן נעוצה, להיפך, בעובדה שלטי רפורמיסטי, מפוכת, מתון כגון גור" באצ'וב נתפס בעיני אותם סלאבופילים כ"אנטי-כריסט" מסוכן הרבה יותר מקורמיו, אנשי הרמים או אגרוף הברזל (ברז'נייב).

ירוקים" סובייטיים

בסיפור רומא השולשית: ממהפיכת אוק' טובר עד לפרטרוריקה, מקדיש הסובייטולוג מיכאל אגורסקי, הוא עצמו סרובניקל-לשעבר החי בישראל, אבל נהנה ממוניטין בינלאו" מיים, פרק שלם ל"מרר השמרני" כנגד ה" הגמוניה המארכסיסטית-הלניסטית, תוך שהוא מבהיר את ההבדל העצום בין אנשים המייצגים את הליבראליזם הרוסי, כמו אני דריי סאהרוב, לבין לאומנים חוזי חזיונות מייסדים כסול'ניצין.

בהקשר זה מזכיר אגורסקי את ליאונרד ליאונוב, מאבות הספרות הסובייטית, אשר "ביקר כבר בתחילת שנות ה-50 את הרדי" קאליזם ה"בולשביקי" — אלא שייחס אותו לטרזקיסטים בלבד. סיפרו של ליאונוב, ה" ער הרוסי" ברומה לסיפוריהם של ואלנטין ראספוטין על חורבנו של כפר רוסי בן 300 שנה בעיקבות בניית סכר לתחנת-חשמל עני קית, וסיפרו של ויקטור אסטפוב מלך הרגים, שבו "מתואר העם הרוסי, ובמיוחד האיכרים, כמטרה להשמדה מתמדת ושיטתית" — מבטאים נהיה עמוקה לרוסיה כפרית-אירי" אלית, רוסיה של אמונה (ואפילו היא "אימ" פריה רוסית קדושה" נוסח הרומאנוביס), רוסיה "אובולמוכית" (על שם גיבור הרומאן של גונצ'ארוב המתמכר לחיי רגש ולפילוי

* המשורר נתן להעולם הזה היח' מיוחד להשחמש בתצלומיו.

רומה שחלק ניכר של הספרות הסובייטית בת זמננו, ובייחוד זו האופוזיציונית, שהיא עם זאת בעלת מודעות חברתית, מוסיף להיות מודאג עלידי כעייה זו של, הנפש הרוסית' וההיסטוריה הרוסית, כפלי-הפנים המסוכן כמו גם האופי ה"בראטי" של התר" בות הרוסית. יבראטי, כלומר, 'בראטי-אטי, או אירופי-אסיאתי.

שהרי סול'ניצין זה, אשר השמועה אומרת כי השילטונות הסובייטיים מתכוונים להחזיר לו לחזור לארצו, אינו רק נציג מובהק של הזרם המרכזי הריאליסטי-הביקורתי בספרות הרוסית, כי אם גם אידיאלוג מובהק של זרם המעמקים הפאן-סלאבי הנושא עיניו למרכזי ביה הסלאביים עם האסיאתיים של התרבות הרוסית; ארם חרוד מיסטיציזם דתי, אויב לאירופה המערבית ולרעיון החברה המתו" עשת צושה שהוא אויב למארכסיזם החומרני ככל שתרמיו וגווניו.

בנקודה זו אין הבדל רב בין דוסטויבסקי, המפרסם אינספור רשימות טרחניות ונטו" לות-השראה כנגד התקרבות לאירופה המעי" רבית המודרנית ואיבת האמונה ה"אמיתית", או כנגד הקמתה של מסילת-ברזל שתקשר את רוסיה עם מערב-אירופה (...), לבין סול'ניצין הבא לאירופה להזהיר אותה מפני כוונות ההשתלטות האימפריאליסטיות של שליטי הקרמלין.

כשם שאין שום חילוק, במובן זה, בין סול'ניצין לבין קנטו האלמסון הנורבגי — אף הוא שונא גדול של הציוויליזציה התעשייתית — תי' הנכון לכרות ברית עם היטלר כנגד שנואי נפשו, חסידי המהפכה התעשייתית שהיא בעיניו אם כל טומאה.

בין אם נכנה תופעה זו בשם פאן-סלאביזם או ריאקציה, אנטי-מארכסיזם או מיסטיקה ביוזנטינית, מישאלות אפלות לתקומת הבר" כרים הסקייתים (אלכסנדר בלוק) או הוגנים, שיבה אל איוו אליולת-פאגאניוס-פיטוי (ראה היסמבוליוס) או אל נצרות ברמותה הקדומה, הצלתי-מחוללת — הזרם השמרני עדיין חזק ופעיל בספרות הרוסית, ו-70 שנות שילטון

פקלריה ספרותית לרפורמות" של הוגה הנו" לאטווסט. מלבד הכישרון, צריך כנראה גם לדעת להיוולד בזמן הנכון. לעיתים קרובות היתה הביקורת האנטי-סטאליניסטית מתרחבת בעבר לכלל ביקורת כנגד העם הרוסי כולו או כנגד, הנפש הרוי סית' ונטייתה המולדת, כביכול, להשתעבד לעריצות. כך מצטט אנאטולי ריבאקוב את מבקר-הספרות הרוסי בן המאה הקודמת, ו" סאריון בילינסקי (1811-1844), בעל ההשק' פות המתקדמות והרמוקרטיות, בשעה שהוא כותב:

"לנו דרוש פיוטר הגדול, עריץ גאוני חדש, שינהג בנו, בשם עקרונות ה" אנושות, באכזריות וללא רחמים. עלינו לעבור את שלב הטרור. בעבר נדרש לנו מקלו של פיוטר הגדול כדי לשוות לנו לפחות מראה אנו" שיי. עכשו עלינו לעבור את שלב הטרור כדי להיות בני-אדם במובן השלם והנאצל של המלה. לא במה" רה תעיר את תודעתו של אהמה" הסלאבי. ידוע לכל, עד שלא ירעם הרעם, לא יצטלב האיכר, ואין אל" היס גם אם תסביר מה שתסביר, ואילו האם הגילויטינה הקדושה עניין טוב היא."

דברים אלה מזכירים, כמובן, לבד מפרק "האינקוויזיטור הגדול" של דוסטויבסקי, את כל תילי החיבורים שנכתבו בראשית המאה כמרכז ובמערכ אירופה — גם זה בהשראת דוסטויבסקי ומיסטיקנים רוסיים בני המאה הקודמת — בניסיון לאפיין את, הנפש הרוי סית', השונה, בעיני מחבריהם, מכל נפש שהיא בעולם. שכן רק היא יודעת את היווג המשונה של חמלה ואכזריות, ויזימיות קת'חזושים ומטומטמת עם נהיה קרושה אל העבר, שטן וצלוב. בקיצור: משהו לא מוכר כביכול לאדם המערבי ה"ראציונאלי" מסיפ' רותו, מנפש, ממכירתו ההבריתית שלו.

גם אצלנו, בספרות העברית, עסקו לא מעטים בניסיונות (הרקל) מעין אלה לאפיין את מה שאינו סובל הכללות. כך מצייני יעקב רבינוביץ, ששילחי שנות ה-20 בראשית שנות ה-30, כי הרוסים "הולכים ונעשים בער' לס'המודה (האופנה) ליורשיהם של הסקנררי נכים, ואין באירופה עתה מילה יותר ממשכת מרוסיות." כמי שחי גם ברוסיה וגם במערב יודע רבינוביץ גם זאת, שההפובלימות הסי לאביות נהיו... לנקודות-הרוח הכי חשובות במערב" ושה"רוסיה הולכת וכובשת את אירופה בשתי הדרכים: והאנשים המושכים ביותר עתה הם דוסטויבסקי ולנין."

החיה האלוהית

את "הרוסיות" עצמה מאפיין רבינוביץ כנשלטת עלידי האינסטינקטים וככפולת פנים (להבדיל מדרפיצרפיות). מצד אחד, קיימת "רוסיה הראשונה, הפראית, רבסרידה חיה" (החיה הרעה), ולצידה קיימת גם "רוסיה הטובה, בעלת הסמוכר (המכל שממנו מוזגים תה), רוסיה מכניסית-האורחים, רוסיה הקרוי בהימנשותה לכל העולם והאדם." ואחר-כך: "רוסיה האלוהית-האנושית" לעומת "רוסיה חיות הפרא הצמאה לרס", הנכונה "להפקיר את כל הקולטורה" למען האידיאלים האפלים והאינסטינקטואליים שלה. רוסיה הברברית, זו שבלוק (אלכסנדר, המשורר) התגעגע כל- כך ל"מוסיקה" המשחררת שלה. התגעגע ולא ירע כמה יעלה "שיחרור" זה!"

את מהפיכת אוקטובר עצמה מתאר רבי" גוביץ, שלא היה אויב לעידו-המועצות, כי "חזיון של מהפכה קווקזית-מונגולית איכ" רית עם תערובת פולטיקה יעקובינית וקומ" ניסמוס פאריסאי (בנוסח השנים 1848-1870, שנות "מהפכת פברואר", "אביב העמים" — עד לפרוץ מלחמת צרפת-גרמניה (של ביס' מרק).